

Geçmişten Bugüne Yurtdışındaki Hemşirelik Eğitimi

Nursing Education Abroad: Past to Present

Zeynep KIRIKKALELİ¹ , Nevin ŞAHİN²

¹Lefke Avrupa Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Lefke, K.K.T.C.

²İstanbul Üniversitesi

ÖZ

Yurt dışında lisanslı hemşire olabilmek için izlenmesi gereken birkaç yol vardır. Bunlardan ilki, üç yıllık eğitimden oluşan sertifika (diploma) programları, ikincisi iki yıllık ön lisans programları, üçüncüsü ise dört yıl süren, zengin eğitim ve beceri sunan fakülte diploması (lisans) programlarıdır. Bu programların herhangi birinden mezun olanlar lisanslı hemşire olabilmektedir fakat her programın mezunlarının rol, yetki ve sorumlulukları birbirinden farklıdır. Lisansüstü hemşirelik eğitimi programları, yüksek lisans ve doktora olarak ikiye ayrılmaktadır. Doktora programı da kendi içerisinde, eğitim ve araştırma rolündeki hemşirelerin tercih ettiği felsefe doktorası (Ph.D) ve uygulama rolündeki hemşirelerin tercih ettiği hemşirelik uygulama doktorası (DNP) olmak üzere ayrılmıştır. Hemşirelik eğitiminin gelişmesi, sağlık hizmetlerinin maliyetinin artması, toplumun kaliteli bakım istemesi üzerine hemşirelerin rollerinin geliştirilmesi gündeme gelmiştir. Tüm bu nedenlerle ileri hemşirelik rolleri ortaya çıkmıştır. Literatürde yurt dışındaki hemşirelik eğitim sürecini ve gelişmelerini açıklamayı amaç edinen çok az çalışmaya ulaşılmıştır. Buradan yola çıkarak derlemede yurtdışındaki hemşirelerin eğitim sürecine ve genişletilmiş rollerine ışık tutmak amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, hemşirelik eğitimi, genişletilmiş hemşirelik rolleri

ABSTRACT

There are a number of approaches to be followed up to become a registered nurse at overseas. Firstly, there are 3-year diploma programs, secondly, 2-year associate degree programs; and thirdly, there are 4-year baccalaureate degree programs, providing sophisticated training, and skills. On successful completion of one of these programs, one can become a registered nurse. However, graduates from different programs would have different roles, responsibilities and authorities. Graduate programs in nursing are divided into two categories, as undergraduate and doctorate programs. Doctorate programs are also divided into two categories in themselves as research-based programs called doctor of philosophy (PhD) and practice-based programs called doctor of nursing practice (DNP). Development of the roles of the nurses has been revived because of developments in nursing education, together with increasing health-care expenditures, increasing demand on quality health care services. As a consequence of all these factors, advanced practice nursing roles (APNRs) have emerged. In the nursing literature, very limited studies have been encountered to explain the education process and professional developments of nursing abroad. In this review we therefore, aimed to highlight the education process and the extended roles of the nursing in overseas countries.

Keywords: Nursing, nursing education, extended nursing roles

HEMŞİRELİK EĞİTİMİ

Hemşirelik eğitimi, hastane ortamında pratik yaparak bilgi ve becerileri öğretme yöntemi ile başlamıştır. Zaman içinde yeni bilimsel bilgiye yanıt olarak hemşirelik rolleri gelişmiştir. Teknolojik gelişmeler ve toplumdaki kültürel, politik ve sosyoekonomik değiş-

şiklikler hemşirelerin çeşitli ortamlarda çalışmasına ve daha çeşitli roller üstlenebilmesine olanak sağlamak üzere hemşirelik eğitimi müfredatları revize edilmiştir. Günümüzdeki hemşirelik müfredatları eleştirel düşünce ile birinci basamak sağlık hizmetleri ve hastanelerde sağlığın korunması, geliştirilmesi ve sağlığın geri kazandırılması konularını vurgula-

Yazışma adresi: Hemşire Zeynep Kırıkkaleli,
Lefke Avrupa Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü,
99728, Lefke, K.K.T.C.
e-posta: zeynepkırıkkaleli@outlook.com

ORCID

Z.K. 0000-0003-1298-330X
N.Ş. 0000-0002-6845-2690

© Telif hakkı G.O.P Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi. Logos Tıp Yayıncılık tarafından yayınlanmaktadır. Bu dergide yayımlanan bütün makaleler Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

© Copyright Association of Publication of the G.O.P. Taksim Training and Research Hospital. This journal published by Logos Medical Publishing.

Licensed by Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

Atıf vermek için: Kırıkkaleli Z, Şahin N. Geçmişten Bugüne Yurtdışındaki Hemşirelik Eğitimi. Jaren. 2019;5(1):67-72.

Alındığı tarih: 19.02.2018

Kabul tarihi: 18.03.2019

maktadır ⁽¹⁾. Bu derlemede, yurt dışındaki hemşirelik eğitim programı türleri, müfredatların gelişimi, çalışan hemşirelerin rolleri ve gelişmiş rolleri literatüre dayalı olarak açıklanmıştır. Böylece ülkemizdeki hemşirelik eğitimi ile yurt dışındaki hemşirelik eğitimi karşılaştırma olanağı sağlanmıştır. Bu karşılaştırma ülkemizdeki hemşirelik eğitiminin yerini belirleme ve geliştirmede rehberlik edecektir.

EĞİTİM PROGRAMLARININ TÜRLERİ

Farklı ülkelerde farklı hemşirelik eğitim programları yürütülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) hemşirelik eğitimi altı farklı seviyede yürütülür. Bu programlar; lisanslı pratik hemşirelik (Lisanced Practical Nursing - LNP), sertifika (diploma) hemşireliği, ön lisans hemşireliği (Associate Degree in Nursing - ADN), hemşirelikte lisans (Bachelor of Science in Nursing - BSN), yüksek lisans (Master of Science - M.Sc) ve doktora'yı (Doctor of Philosophy, Doctor of Nursing Practice - Ph.D, DNP) içermektedir. Bu altı seviye en aşağıdan yukarıya doğru ilerler ve her seviye birbirine bağlıdır. Bu basamakları takip ederek hemşireler eğitim düzeylerini arttırabilir ve kariyer yapabilirler ^(1,2). Avustralya'da hemşirelik eğitimi lisans seviyesindedir ve hemşirelerin çoğunluğu lisans eğitimi almıştır. Önemli bir bölümü de yüksek lisans ve doktora derecelerine sahiptir. Kanada'daki hemşirelik eğitimi birkaç aşamaya ayrılmıştır. Birinci aşama, orta öğretimde iki/üç yıllık eğitim, ikinci aşama, üç yıllık kolej (meslek yüksekokulları) eğitimi, üçüncüsü ise dört yıllık lisans eğitimi veya sürekli eğitim programlarıdır. Birinci aşamadan mezun olan hemşireler "asistan hemşire" olabilmekte, ikinci ve üçüncü aşamadan mezun olanlar ise "hemşire" olarak tıbbi bakım hizmetlerine katılmaya hak kazanabilmektedir ⁽²⁾.

Lisanslı Pratik (Meslek Okullu) Hemşirelik Programları (Licensed Practical (Vocational) Nursing Programs)

Lisanslı pratisyen (meslek okullu) hemşirelik programları, toplum kolejleri (community college) meslek okulları, hastaneler veya diğer bağımsız sağlık kuruluşlarında yer almaktadır. Bu programlar genelde dokuz-on iki ay sürmekte ve hem teorik hem de klinik uygulamaları içermektedir. Mezunların, pratik/meslek okullu hemşire olarak lisans almak için

Ulusal Konsey Lisans Sınavı-Lisanslı Hemşirelik (National Council Licensure Examination-Registred Nursing-NCLEX-RN) sınavını geçmeleri gerekir. Başarılı olan öğrenciler Lisanslı Hemşire (Registered Nurse-RN) olmak için eğitimlerini sürdürebilirler. Pratik/meslek okullu hemşireler, hastaneler, huzurevleri, rehabilitasyon merkezleri ve evde bakım kurumları da dahil olmak üzere RN gözetiminde çeşitli alanlarda çalışırlar ⁽¹⁾.

Registered Nursing Programs (Lisanslı Hemşirelik Programları)

ABD'de bugün Lisanslı Hemşire (Registered Nurse - RN) olabilmek için diploma, ön lisans veya lisans programlarından birinin tamamlanması gerekir ⁽¹⁾.

Sertifika (Diploma) Programları: Florence Nightingale, 1860 yılında, İngiltere'de St. Thomas Hastanesinde Nightingale Hemşirelik Eğitim Okulu'nu kurduktan sonra hemşirelik eğitiminde okullaşma ABD'de hızla yayılmıştır. 1800'lü yılların sonundan 1960'lı yılların ortalarına gelene kadar genel olarak hemşirelik programları ve hemşirelik mezunlarının ana kaynağı üç yıllık sertifika programları olmuştur. Günümüzün sertifika programları hemşirelik öğrencileri için zengin klinik deneyim sağlayan hastane tabanlı eğitim programlarıdır. Bu programlar sıklıkla kolejler (üniversitelerdeki meslek yüksekokulları) veya üniversiteler ile ilişkilendirilir. Amerikan Hemşireler Birliği'nin (American Nurses Association-ANA), 1965 yılında "hemşirelikte lisans düzeyinde eğitim olmalıdır" kararını yayınlaması ile birlikte sertifika hemşireliği programlarının sayısı giderek azalmıştır ^(1,3). İngiltere'de de diploma hemşireliği eğitimi bulunmakta ve bakolarya derecesine geçişte bir basamak olarak görülmektedir. İngiltere'de lisanslı hemşireler, birinci basamak lisanslı hemşireler (RN) ve ikinci basamak lisanslı hemşireler (Enrolled Nurses - EN) olarak ikiye ayrılmaktadır. EN'lerin RN olabilmesi için eğitimlerini yükseltme seçenekleri bulunmaktadır. Avustralya'da da benzer şekilde mesleki/diploma hemşirelik eğitimi bulunmaktadır fakat rol ve sorumlulukları RN'lere göre daha sınırlıdır ⁽⁴⁾.

Ön Lisans Programları: 1923 yılı ve sonrasında yayınlanan pek çok rapor hemşire yetersizliğini karşılamak için iki yıllık hemşirelik programını

önermiştir ^(1,5). 1950'lerin başında ortaya çıkan ön lisans hemşireliği programı, o yıllarda hemşirelik için geliştirilen ilk ve tek eğitim programı idi. Bu programdan mezun olan hemşire, Associate Degree in Nursing (ADN) derecesini alabilmektedir ⁽¹⁾. 2 yılın sonunda bir ADN'nin, RN olarak çalışabilmesi için NCLEX - RN sınavına girmesi gerekmektedir ⁽⁶⁾. 1964'ten bu yana, ANA, ön lisans programlarının kariyer yükseltme planının bir parçası olabileceğini vurgulamaktadır ^(1,5).

Fakülte Diploması (Lisans-Bakalorya Derecesi)

Programları: Lisans düzeyinde ilk hemşirelik okulu 1909 yılında Minnesota Üniversitesinde kurulmuştur. 1960'lı yıllarda, lisans programlarına kayıtlı öğrencilerin sayısı belirgin bir şekilde artmıştır. Lisans programları, yüksekokullarda, üniversitelerde yer alır ve genellikle dört yıl sürer. Programlar, pozitif ve insan bilimleri, sanat ve hemşirelik alanlarındaki dersleri içerir. Pek çok lisans programı, sertifika ya da ön lisans derecesine sahip RN'leri eğitimlerinin devamı için kabul etmektedir ⁽¹⁾. Lisans mezunu hemşire, sertifika veya ön lisans derecesi mezunu hemşireye kıyasla daha fazla özerklik, sorumluluk, kurumsal karar alma, mesleki ilerleme, eleştirel düşünme, liderlik becerileri, profesyonellik ve hasta memnuniyetini sağlama gibi becerilere sahiptir ⁽⁷⁾. ABD'de hemşireler sağlık sektörü işgücünün en büyük kesimini (%84,4) oluşturmaktadır fakat hemşirelerin sadece %40'ı lisans mezunudur ⁽⁵⁾. Amerikan Hemşireler Akreditasyon Merkezi (American Nurses Credentialing Center-ANCC) ve Tıp Enstitüsü (Institute of Medicine-IOM) hemşirelerin geliştirilmiş kariyer rollerine geçişi için lisans eğitimi alması gerektiğini belirtmektedir ^(5,6).

LİSANSÜSTÜ HEMŞİRELİK EĞİTİMİ PROGRAMLARI

Yüksek Lisans Programları: Hemşirelikte lisans eğitiminin gelişmesi lisansüstü eğitimin önünü açmıştır. Bunun yanı sıra 1953'te kurulan Ulusal Hemşirelik Birliği'nin (National League for Nursing-NLN) teşviği ve 1975 yılında pratisyen hemşire eğitimi için fonların ayrılması ile hemşireler yüksek lisans dereceleri almışlardır. Böylece ilk kez 1980 yılında ANCC tarafından, "Kadın Sağlığı Hemşire Pratisyenliği (Women Health Nurse Practitioner - WHNP) Sertifikası" verilmiştir. ABD'deki lisanslı

RN'lerin %13,2'si yüksek lisans derecesine sahiptir. Yüksek lisans programlarının önemi klinik, yönetim ya da öğretimde ileri düzey liderlik rolleri için hemşireleri hazırlamakta olduğu ortaya çıkmaktadır ⁽¹⁾. Avustralya'da da yüksek lisans programları bulunmaktadır. Bu programların odak noktası, hemşirelik teorisi araştırması, bilimsel araştırma, klinik hemşirelik öğretimi ve yönetimidir ⁽²⁾.

Doktora Programları: Hemşirelik doktora programları ilk kez 1960'lı yıllarda ABD'de başlamıştır. Hemşirelikte iki doktora derecesi vardır. Bunlar teori ve araştırma odaklı doktora derecesi olan Felsefi Doktora (Doctor of Philosophy - Ph.D) ve uygulama odaklı olan Hemşirelik Uygulama Doktorası (Doctor of Nursing Practice - DNP)'dir ⁽⁸⁾. Felsefi doktora alan hemşireler genellikle eğitim programlarında eğitim, öğretim veya araştırma rollerini üstlenir. Klinisyen hemşirelerin rollerine, hemşirelik uygulama doktorası (DNP) uygundur ve ulaşabilecekleri en yüksek derecedir ^(1,8). Felsefi Doktora (Ph.D) programları, hemşirelikte bilim insanı yetiştirme ve araştırma üzerine eğilirken, Hemşirelik Uygulama Doktorası (DNP) programları daha çok uygulamada ileri hemşirelik rollerinin geliştirilmesine odaklanmaktadır. Doktora mezunu hemşireler liderlik, araştırma, yasal savunuculuk ve yönetim gibi alanlarda daha fazla rol almaktadır ⁽⁸⁾. Dünyada, 2005 yılından 2012 yılına kadar hemşirelikte doktora eğitimi programlarının sayısı 286'dan 333'e yükselmiştir. Son on yılda ABD'de doktora programı kayıtları büyük artış göstermiş ve DNP programı sayısı 217'ye yükselmiştir. ABD'de 125 Ph.D programı mevcut iken, İngiltere'de 70, Avustralya'da 34 program mevcuttur ⁽⁹⁾. ABD'de kadın sağlığı hemşireliği alanında 48 üniversitede yüksek lisans, 8 üniversitede DNP programı bulunmaktadır. İngiltere'de ve Avustralya'da üç yıl ebellek eğitimi alan lisanslı ebelerin veya sertifikalı hemşire ebelerin, kadın sağlığı hemşireliği Ph.D / DNP ya da DMP (Doctor of Midwifery Practice) programlarında eğitim alma seçenekleri bulunmaktadır ⁽⁸⁾.

HEMŞİRELERİN GENİŞLETİLMİŞ KARIYER ROLLERİ

Sağlık hizmetlerinin maliyetinin ve toplumun talebinin artması sağlık bakımında yeni uzmanlık alanlarının ortaya çıkmasına ve hemşirelik eğitiminde hızlı

gelişmelere yol açmıştır. Bu gelişmeler 1960'lardan itibaren başta ABD, İngiltere, Kanada ve Avustralya olmak üzere dünyada birçok ülkede sağlık hizmetlerinin sunumunda hemşirelik uygulamalarının kapsamının geliştirilmesi ve genişletilmesine neden olmuştur. Bu nedenle birçok Batı ülkesinde İleri Hemşirelik Roller (Advanced Practice Nursing Roles) gelişmiştir (8,10).

Pratisyen Hemşire (Nurse Practitioner - NP): Pratisyen bir hemşire yüksek lisansın ardından Ph.D / DNP eğitimi almıştır. Bu hemşireler, yaşlılık hastalıkları bilimi, aile, yenidoğan, pediatri, kadın sağlığı, toplum sağlığı, ruh sağlığı gibi alanlarda ANCC tarafından sertifikalandırılmış ve uzmanlık alanlarına göre ünvanları belirlenmiştir (1). İleri hemşirelik rollerinin uygulanabilmesi için hemşirelerin, faaliyet göstereceği eyaletteki Hemşirelik Lisans Kurulları (America College of Nurse-Midwives Division of Accreditation) tarafından belirlenen kriterleri karşılaması ve sahip olması gereken yetkinliklerin bu lisans kurulları tarafından yapılan sınavlarla değerlendirilmesi gerekir (8). ABD, İngiltere, Avustralya ve İrlanda'da topluma hizmet veren NP'ler sağlık bakımı bekleyen ailelere klinikte ayaktan bakım, evde hasta bakımı hizmetleri sağlar. Neonatal, perinatal hemşire pratisyen gibi bazı NP'ler de yataklı tedavi kurumlarında çalışmaktadır (1,10,11). NP'ler, klinik bakımda bilginin kullanımı, eleştirel düşünme, analitik beceriler, klinik karar verme, iş birliği, rehberlik, danışmanlık, profesyonel liderlik, klinik araştırma, etik karar verme, değişim ajanı olma konularında becerilere sahiptir (12). NP'ler bireylerin sağlık anamnezlerini alır, fizik muayene yapar, birçok akut ve kronik sorunu teşhis ve tedavide rol alır, laboratuvar sonuçlarını ve radyolojik sonuçları yorumlar, ilaçları ve diğer tedavileri reçeteler ve yönetir, hastalıkların önlenmesini sağlar ve sağlık eğitimi yapar. Ayrıca destekleyici danışmanlık sağlar ve gerektiğinde bireyleri diğer sağlık profesyonellerine yönlendirir (1,8,13).

Klinik Uzman Hemşire (Clinical Nurse Specialist - CNS): Bir klinik uzman hemşire, belirli bir klinik alanda ek uzmanlık bilgisi ve yeteneği olan yüksek lisans derecesine sahip profesyonel bir hemşiredir (13). Amerikan Hemşireler Akreditasyon Merkezi (ANCC), klinik uzman hemşirelerin sertifikasyonunu sağlamaktadır (1). Uzmanlık, bir popülasyon (pediatri vb.), bir ortam (kritik bakım gibi), bir has-

talık (kardiyovasküler vb.) veya bir tür sorun (yara vd.) olabilir (13). CNS, uzmanlık alanlarında liderlik rolünü üstlenir ve hasta bakımını hem doğrudan hem de dolaylı olarak geliştirmeye çalışır (14). İleri derecede uzmanlığa sahiptir ve uzmanlaştığı alanda (gerontoloji gibi) usta olarak görülür. CNS'ler klinikte uzman oldukları alanda fizyolojik ve psikolojik gereksinimleri karşılama, danışmanlık, rehberlik, yorumlama, değerlendirme, araştırma, kanıt dayalı uygulama, eğitim, profesyonel liderlik, iş birliği ve etik karar alma yöntemlerini etkili kullanır (12,13,15). CNS'ler, bir birimde, sistemde veya bölgede doktor ve diğer sağlık ekibi ile birlikte çalışarak tüm hastaların ve ailelerinin en yüksek bakım kalitesine ulaşmalarına yardımcı olur (10,15). İleri uygulama hemşiresinin CNS rolü Avustralya'da Klinik Danışman Hemşire (Clinical Nurse Consultant - CNC) ve İngiltere'de İleri Pratisyen (Advance Practitioner - AP) rolü ile aynıdır (12).

Sertifikalı Hemşire Ebe (Certified Nurse Midwife - CNM): Sertifikalı bir hemşire-ebe, ebelik programını tamamlamış ve Amerikan Hemşire Ebeklik Koleji (American College of Nurse Midwives-ACNM) tarafından sertifikalandırılmıştır. CNM, prenatal ve postnatal bakım sağlar, normal gebelikleri ve doğumları yönetir. Bir sağlık kuruluşuyla birlikte çalışır ve komplikasyon olursa tıbbi yardım isteyebilir. Rutin papanicolaou smearleri (PAP-Smear), aile planlaması hizmetleri ve meme muayeneleri yapabilir (1). CNM, doğum öncesi, sırası ve sonrası bakım ve komplikasyonlar, düşük riskli kadınların bakımı, jinekolojik muayene, yenidoğan bakımı, aile planlaması hizmetleri, prekonsepsiyon bakım, menopoz yönetimi ve hastalıklarının önlenmesinde danışmanlık da dahil olmak üzere doğurganlık çağındaki kadınlara temel sağlık hizmetleri sağlar (13,14). Kadına yönelik hizmetlerin yanı sıra erkekte cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve üreme sağlığı sorunları ile ilgili de bakım vermektedir. CNM'ler, ev, hastane, doğum merkezi, özel klinikler ve toplum sağlığı klinikleri gibi ayaktan bakım veren çeşitli yerlerde görev alabilmektedir (8).

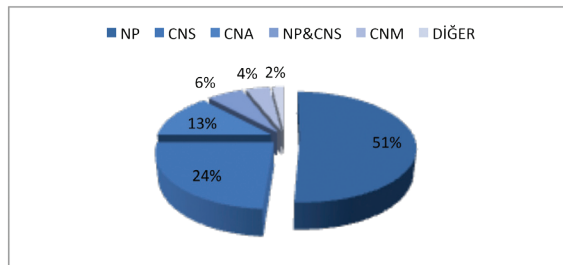
Sertifikalı Anestezi Hemşire (Certified Nurse Anesthetist - CNA): Sertifikalı anestezi hemşire, anestezi uygulamasına katılmak için eğitimsel hazırlıklı ve yetkili olan bir hemşiredir (13). CNA, lisans eğitiminden sonra anestezi alanında akredite olmuş

bir programda ileri eğitimini tamamlamış ve sertifikalandırılmıştır. Ameliyat öncesi değerlendirmeleri yaparak anesteziyoloji alanında uzman doktor gözetiminde ameliyat için anestezi uygular ve ameliyat sonrası bireylerin durumunu değerlendirir⁽¹⁾. CNA'lar anestezinin mevcut olduğu her ortamda uygulama yapar. Açık kalp cerrahisinden, ağrı yönetimine kadar her türlü ameliyat veya prosedürde rol alabilir. Hem bireysel hem de diğer yardımcı personelin anestezi uygulamalarından sorumludur. CNA, cerrahlar, anestezi uzmanları, diş hekimleri, pediatri uzmanları ve diğer nitelikli sağlık uzmanlarıyla işbirliği yaparak hastalara anestezi sağlamaktadır. Anestezi, bir CNA tarafından uygulandığında, hemşirelik uygulaması olarak kabul edilir ve tıbbi olarak bağımsız genişletilmiş hemşirelik rollerinden sayılmaktadır⁽¹³⁾.

İleri Uygulama Hemşiresi (Advance Practice Nurse-APN): İleri Uygulama Hemşiresi (Advance Practice Nurse-APN) terimi, eğitim ve uygulama yoluyla hemşirelik rollerinin genişletilmesini tanımlamak için kullanılır⁽¹⁴⁾. APN rolü, ANCC tarafından hemşire pratisyeni (NP), klinik uzman hemşireyi (CNS) ve sertifikalı hemşire ebeyi (CNM), sertifikalı anestezi uzman hemşireyi (CRNA) kapsayan genişletilmiş rol olarak tanımlanmaktadır^(13,14,16). İlk kez 1980'lerde hemşirelik literatürüne girmiştir. APN olmanın önceliği yüksek eğitim ve klinik uzmanlıktır⁽¹⁶⁾. İleri uygulama rolleri için hemşirelerin en az yüksek lisans derecesine sahip olmaları ANA tarafından önerilmiştir^(12,17) hatta 2006 yılında ANCC, DNP derecesini APN'liğe giriş derecesi olarak belirlemiştir. 2015 yılına kadar tüm yüksek lisanslı APN'lerin DNP derecesi alması gerektiğini vurgulamıştır^(1,8,13). Çeşitli ülkelerde APN olabilmek için hemşirelerin üç ila beş yıllık klinik deneyimi sahibi olmaları önerilmiştir⁽¹²⁾. APN rolleri, bireylerin doğrudan bakımı, bireyin ve

toplumun bakımının yönetimi, hemşirelik ve sağlık kuruluşlarının idaresi, sağlık politikasının geliştirilmesi ve uygulanması da dahil olmak üzere sağlık hizmetleri sonuçlarını etkileyen bir rol olarak görülmektedir. Hemşirelik girişimlerini özerk olarak ya da sağlık uzmanları ile işbirliği içerisinde uygulayabilmektedir^(12,18). APN'ler, sağlığın korunması, geliştirilmesi, tanılama, farmakolojik, nonfarmakolojik uygulamalar ve ilaç reçeteleme de dahil olmak üzere hasta sorunlarının yönetimini uygun şekilde yürütebilmektedir. Şekil 1'de belirtildiği gibi, APN'ler arasındaki en büyük grup NP'dir ve onu CNS'ler izlemektedir⁽¹³⁾.

Sonuç olarak, yurt dışında lisans hemşireliği eğitimi sertifikası, ön lisans ve lisans programları olarak birkaç kategoriye ayrılmıştır. Farklı seviyelerden mezun olan hemşireler farklı roller üstlenmektedir. Lisansüstü hemşirelik eğitiminde ise yüksek lisans ve doktora programları yer almaktadır. Sağlık bakım istekleri ve mesleki kuruluşların çağrısı ile ABD, İngiltere, Kanada gibi gelişmiş ülkelerde eğitimin dönüştürülmesi ve ileri hemşirelik rollerinin geliştirilmesi gündeme gelmiştir. Lisansüstü eğitimini tamamlayan hemşireler genişletilmiş rollerini gerçekleştirebilmektedir. Hemşirelerin ileri roller üstlenmesi artan sağlık bakım isteğinin karşılanmasında oldukça etkili olmuştur. Özellikle ileri uygulama hemşireliği alanında doktora eğitimini tamamlayan hemşireler hem bakımda kaliteyi arttırmış hem de mesleğin gelişimine katkı sağlamıştır. Ülkemizdeki lisans ve lisansüstü hemşirelik eğitim müfredatları yurt dışındaki eğitim modellerinden türetilmiştir. Fakat ülkemizdeki hemşirelerin rol ve sorumlulukları yurt dışındaki hemşireler kadar genişletilmiş ve yeterli değildir. Bu kapsamda ülkemizdeki hemşirelik eğitim müfredatlarının, politika ve yasal çerçevelerinin yurtdışındaki müfredata uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Bu derlemede, yurt dışındaki hemşirelik eğitim programları türleri, müfredatların gelişimi ve çalışan hemşirelerin rolleri ile gelişmiş rolleri literatüre dayalı olarak açıklanmıştır. Böylece ülkemizdeki hemşirelik eğitimi ile yurt dışındaki hemşirelik eğitimi karşılaştırma olanağı sağlanmıştır. Bu karşılaştırma, ülkemizdeki hemşirelik eğitiminin yerini belirleme ve geliştirmede rehberlik edecektir.

Kaynak: O'Grady, E. T. (2008). *Advanced practice registered nurses: The impact on patient safety and quality. An Evidence Based Handbook for Nurses*, 2,601-620.

Şekil 1. APN rolündeki hemşirelerin dağılımı.

Çıkar Çatışması: Araştırmada çıkar çatışması yoktur.
Finansal Destek: Araştırmada finansal destek alınmamıştır.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest in research.

Funding: No financial support was received.

KAYNAKLAR

1. Berman A, Snyder S, Frandsen G, Kozier and Erb's Fundamentals of Nursing. In: Berman A, Snyder S, Frandsen G, Eds. The Nature of Nursing. 10th ed. Pearson Education; 2016. p. 9-16.
2. Deng FF. Comparison of nursing education among different countries. *Chinese Nursing Research*, 2015;2(4):96-8. [\[CrossRef\]](#)
3. Harker M. History of Nursing Education Evolution Mildred Montag. *Teaching and Learning in Nursing*, 2017;12(4):295-7. [\[CrossRef\]](#)
4. Butcher DL, MacKinnon KA. Educational silos in nursing education: a critical review of practical nurse education in Canada. *Nursing Inquiry*, 2015;22(3):231-9. [\[CrossRef\]](#)
5. McGhie-Anderson RL. Advanced nursing education: Critical factors that influence diploma and associate degree nurses to advance. *Nursing Education Perspectives*, 2017;38(6):2-6. [\[CrossRef\]](#)
6. Spetz J, Bates T. Is a baccalaureate in nursing worth it? The return to education, 2000-2008. *Health Services Research*, 2013;48(6):1859-78. [\[CrossRef\]](#)
7. Lane SH, Kohlenberg E. The future of baccalaureate degrees for nurses. In *Nursing Forum*, 2010;45(4):218-27. [\[CrossRef\]](#)
8. Güngör İ. Kadın sağlığı hemşirelerinin rol yetki ve sorumluluklarının uluslararası düzeyde irdelenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 2013;21(1):49-56.

9. Kim MJ, Park CG, McKenna H, Ketefian S, Park SH, Klopper ve ark. Quality of nursing doctoral education in seven countries: survey of faculty and students/graduates. *Journal of Advanced Nursing*, 2015;71(5):1098-109. [\[CrossRef\]](#)

10. Lowe G, Plummer V, O'Brien AP, Boyd L. Time to clarify the value of advanced practice nursing roles in health care. *Journal of Advanced Nursing*, 2012;68(3):677-85. [\[CrossRef\]](#)

11. Onishi M, Kanda K. Expected roles and utilization of specialist nurses in Japan: the nurse administrators' perspective. *Journal of Nursing Management* 2010;18(3):311-8. [\[CrossRef\]](#)

12. Dowling M, Beauchesne M, Farrelly F, Murphy K. Advanced practice nursing: a concept analysis. *International Journal of Nursing Practice* 2013;19(2):131-40. [\[CrossRef\]](#)

13. O'Grady ET. Advanced practice registered nurses: The impact on patient safety and quality. *An Evidence Based Handbook for Nurses*, 2008;(2):601-20.

14. Davidson MR, London M, Ladewig PAW. Olds' Maternal-Newborn Across the Lifespan Nursing & Women's Health. In: Davidson MR, London M, Ladewig PAW, Eds. *Current Issues in Maternal-Newborn Nursing*. 9th ed. United Kingdom: Pearson Education; 2012. p. 25.

15. Bagwell GA. Neonatal Clinical Nurse Specialist in Improving Neonatal Care through Outreach to Referral Hospitals. *Newborn and Infant Nursing Reviews* 2016;16(3):134-7. [\[CrossRef\]](#)

16. Ruel J, Motyka C. Advanced practice nursing: A principle-based concept analysis. *Journal of the American Association of Nurse Practitioners*, 2009;21(7):384-92. [\[CrossRef\]](#)

17. International Council of Nurses. Definition and characteristics of the role. 2008. URL:<http://www.icn.ch/>. Ocak 05, 2018.

18. Aroke EN. Full Nursing Potential: A Concept Clarification. In *Nursing Forum*, 2014;49(4):278-87. [\[CrossRef\]](#)